

Maatilakoetointia hankkeen aikana

Syysrypsin ja –rapsin rivivälikoe v. 2022

Kaisa Matilainen ja Pasi Hartikainen, ProAgria & Oiva Niemeläinen, Luke

ViVi-hanke suunnitteli ja perusti peltolohkelle Liperiin syysrypsin ja –rapsin perustamiskokeen, jossa rivivälin ja siemenmäärän vaikutusta oli tarkoitus selvittää. Syysrypsi ja –rapsi monipuolistaisivat kasvinviljelyä Pohjois-Karjalassa ja yhtenäinen lumipeite voisi varmentaa talvehtimista suojaamalla pakkaselta.

Maveplan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Syysrypsin ja –rapsin rivivälikoe alkoi syksyllä 2022 (kuva 8.8.2022)

Syysrypsin ja –rapsin
Talvehtiminen,
Rivivälin vaikutus,
tuholaisriski, satoisuus.

Maveplan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Voitaisiinko syysrypsillä ja –rapsilla saada monipuolisuutta Pohjois-Karjalan viljelyksille

Syysrypsistä ja –rapsista on saatu lupaavia tuloksia maan eteläosissa. Toisaalta talvehtimisen riskit ovat suuret. Pohjois-Karjalassa olisi tarvetta viljelyn monipuolistamiseen ja syysmuotoisten kasvien viljelyn lisäämiseen. Talven yli kestävä pysyvä lumipeite voisi suojata talvehtivia kasveja pakkasvauriota vastaan.

Syysrypsin ja –rapsin viljelystä kiinnostuneen viljelijän lohkolle suunniteltiin riviväli- ja kylvömäärä koe selvittämään näiden tekijöiden vaikutusta. Samalla saataisiin kokemuksia uuden potentiaalisen viljelykasvin ominaisuuksista ja riskeistä ja viljelyssä huomioon otettavasti seikoista ja koottiin tietoa muualta maasta jo saaduista kokemuksista.

Maveplan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Rapsipistiäiset tuhosivat perustetut kasvustot syksyllä niin, että lohko kylvettiin keväällä uudelleen.

Tuholaisten esiintyminen on öljykasveilla yksi iso riskitekijä. Syysöljykasveilla on joinakin vuosina ollut huomattavia tuhoja rapsipistiäisen toukista. Rapsipistiäisen toukkien tuho oli suurta koelohkolla sillä tuholaisten havaittiin niin myöhään, että torjuntatoimiin ei ollut enää mahdollisuuksia vaikka tila olikin tavanomaisessa viljelyssä. Luomuviljelyssä torjuntakeinoja ei juuri ole käytettävissäkään. Tuholaisten esiintyminen on satunnaista. On vuosia jolloin tuholaista ei esiinny lainkaan. Valitettavasti tällä kertaa rapsipistiäisen tuhoja oli koko maassa laajalti. Erityisriskit Pohjois-Karjalassa - hanhien ja villisikojen mahdolliset tuhotyöt syysöljykasveilla - jäivät tällä kertaa kokematta.

Maveplan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Syysrypsin ja –rapsin rivivälin vaikutus, talvehtiminen, tuholaisriski, satoisuus (kuva 8.8.2022)

- Erja Huuselan, Luke, info rapsipistiäisen toukista:

V. 2021 rapsipistiäisiä oli ennätysmäärät ja niistä on ollut kiusaa monin paikoin v. 2022. Tuholaisena rapsipistiäisen toukkia on aiemmin meillä esiintynyt vain satunnaisesti syysöljykasvien taimivaiheessa. Parina viime vuonna tuhoja on ilmennyt enenevässä määrin.

Rapsipistiäisellä on kaksi sukupolvea vuodessa, ensimmäinen kevätöljykasveilla kesä-heinäkuussa, toinen syysöljykasveilla elosyyskuussa. Aikuiset munivat lehtien alapinnoille. Jos toukkia esiintyy varhaisessa kasvuvaiheessa tuhot voivat olla dramaattisia.

Pienet toukat piilottelevat lehtien alapinnoilla. Isot tummat toukat ja toukkaryhmät aiheuttavat nopeasti etenevää vioitusta syömällä lehdet niin, että vain ruoti ja isommat lehtisuonet jäävät jäljelle. Täysikasvuiset toukat kaivautuvat maahan ja talvehtivat kotelokopassa. Lämpimät säät (yli 18 °C) edistävät pistiäisen munintaa ja toukkien elossa säilymistä.

Rapsipistiäisen toukkia torjutaan tarpeen mukaan. Torjuntakynnys on keskimäärin 1 toukka/kasvi syysöljykasveilla. Luomuun sopivia pyretriinivalmisteita ei ole, joten torjunta on erityisen haastavaa.

Koska rapsipistiäiset säilyvät ja talvehtivat maassa, **kyntö mahdollisimman pian sadonkorjuun jälkeen on tärkeä torjuntakeino.** Kannattaa välttää peräkkäisten vuoden viljelysten sijoittamista kovin lähelle toisiaan.

Päätelmiä kokeilusta

Valitettavasti rapsipistiäisen toukat pääsivät tuhoamaan lohkon – joka sijaitsi kaukana tilan talouskeskuksesta – kasvuston.

Rapsipistiäisen toukan riskistä opittiin paljon sekä myös torjuntamahdollisuuksista tavanomaisessa tuotannossa. Valitettavasti luomutuotannossa riskin vähentämiseen ja etenkin toukkien torjuntaan ei keinoja ole juuri käytettävissä.

Syysöljykasvit ovat mahdollinen uusi viljelykasvi Pohjois-Karjalaan ja niiden viljelyn kehittäminen vaatii jatkotutkimuksia. Lumipeite suojanee pakkasvaurioilta, mikä olisi merkittävä etu.

Maveplan

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin